

Vanhempana digiajassa

Veera Matilainen 11.2.2025

MANNERHEIMIN
LASTENSUOJELULIITTO

LAPSET ENSIN

Tilaisuuden tavoitteena

- Tukea vanhemman mediakasvatustietoutta ja tätä kautta lapsen taitoja toimia eettisesti mediassa
- Keskustella tavoista tukea lasta digiajassa
- Ennakoimaan haastavia tilanteita digimedioiden kanssa
- Lisätä tietoutta tämän päivän tilanteesta

Mitä aiheita tänään käsitellään?

- Mediakasvatus ja kasvatus digiajassa
- Lapsen mediataitojen tukeminen
- Lapset mediankäyttäjinä
- Sosiaaliset mediat
- Digitaalinen pelaaminen
- Tukena digiajan haasteissa
- Nettikiusaaminen

Millaisia mediataitoja digitaalisessa kulttuurissa tarvitaan?

Arjen ja oman mediankäytön hallinta

Kriittistä medialukutaitoa

Taitoa toimia turvallisesti

Erilaisten sisältöjen ja mediaympäristöjen ymmärrystä

Tiedonhaku-
taitoja

Mielen ja kehon hyvinvoinnista huolehtimista

Tieto- ja viestintätekniinen osaaminen

Oman mediailmaisuuden taitoja

Tunne-, vuorovaikutus- ja kaveritaitoja

Mediakulttuuri kasvuympäristönä

- Arkista todellisuutta, joka muotoilee lapsen ymmärrystä ja näkökulmia
- Vaikuttaa lapsen tunteisiin, minäkuvaan, kehitykseen ja ajatteluun
- Merkittävä osa lasten keskinäisiä suhteita
- Kavereiden mediakokemukset osa arkea ja yhdessä olemista
- Myös lapset muovaavat mediakulttuuria ja sen yhteisöllisiä käytäntöjä

Mediakasvatus on lapsen kanssa neuvottelua

- Rajoista ja mahdollisuuksista
- Vapauksista ja vastuista
- Erilaisista arvoista ja asenteista
- Kohtaamisista: netissä ja kasvokkain
- Yksityisyydestä ja julkisuudesta
- Mediavälitteisistä kokemuksista
- Ajan- ja arjenhallinnasta
- Hyvän elämän elementeistä?

Säännöt ja neuvottelut mediankäytöstä koskettavat

- Lapsen sosiaalista elämää ja vertaissuhteita
- Identiteettiä, omaa kulttuuria
- Kasvua kohti itsenäistymistä
- Tunteita, unelmia ja pelkoja
- Harrastuksia ja haaveammattia
- Lapsen oikeutta saada taitoja, suoja, tukea ja tilaa

Kasvatus ja arki mediakulttuurissa on tasapainoilua

... mahdollistamisen

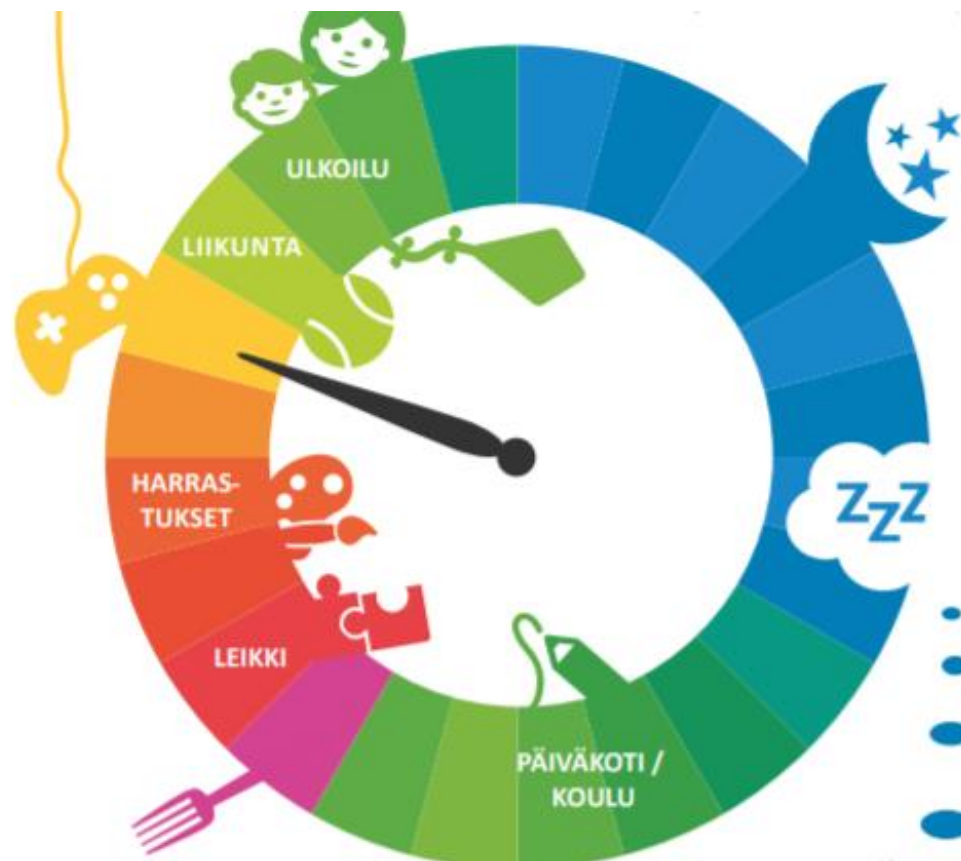
- Monipuoliset mediataidot
- Kaverit, osallisuus, yhteisöllisyys
- Tiedonhaku ja mediakriittisyys
- Luovuus, itseilmaisu ja tuottaminen
- Viihtyminen, mielekkäät harrastukset
- Tunne- ja vuorovaikutustaitojen harjoittelu

...ja suojelun välillä.

- Haitalliset ja omalle iälle ja kehitykselle sopimattomat sisällöt
- Ajanhallinta pelaamisessa ja mediankäytössä
- Kiusaaminen netissä
- Vihapuhe, seksuaalinen häirintä
- Huijaukset ja väärinkäytöt

Ruutuaika – Mitä muuta ehditään tehdä?

- Kasvokkaista vuorovaikutusta ja yhdessäoloa aikuisten ja muiden lasten kanssa
- Riittävästi unta
- Paljon leikkiä
- Sopivasti liikuntaa
- Yhdessä ruokailemista
- Lukemista, syliä, kainaloa ja rentoutumista
- Oleskelua ilman erityisiä virikkeitä

Lue lisää: www.mll.fi/digihyvintoiti

Kasvatusta digiajassa

Mediakasvatuksen avulla

- vahvistetaan mediataitoja ja valmiuksia hyödyntää mediaa
- ennakoidaan mahdollisia haittoja
- tuetaan tasapainoista ja vastuullista toimintaa netin ja median parissa

Aikuinen roolimallina ja esikuvana omalla mediankäytöllään

Lapsi digimedian käyttäjänä

Esimerkkejä suosituimmista palveluista suomalaislasten keskuudessa

5-12-vuotiasta

WhatsApp (58 %)

YouTube (48%)

TikTok (26 %)

Maksullinen TV-palvelu (18 %)

Snapchat (16 %)

YouTube kids (16 %)

13-16-vuotiaista

WhatsApp (74 %)

YouTube (54 %)

Snapchat (51 %)

TikTok (49 %)

Instagram (37 %)

Spotify (31 %)

Maksullinen TV-palvelu (30 %)

- Hyvä muistaa, ettei yhtä yhtenäistä ryhmää ole
- Lapset käyttävät nettiä ja somea kukin omalla tavallaan
- Suositut sovellukset saattavat muuttua nopeasti

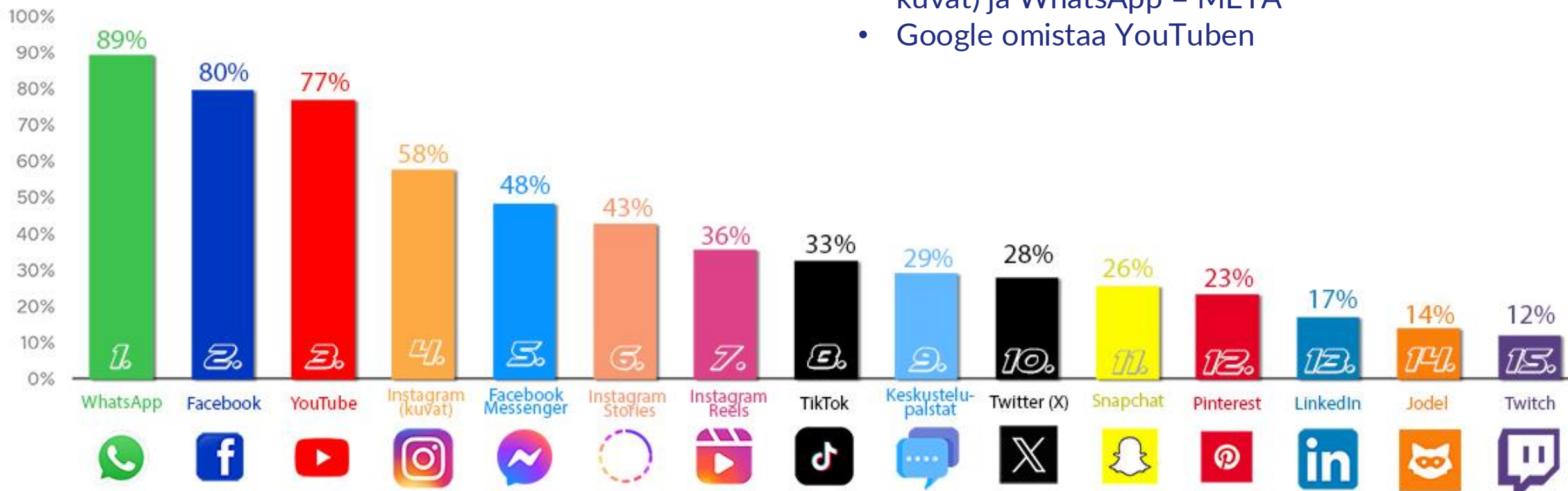
Dna-koululaistutkimus 2022

(Sulussa %-osuus, joka ikäryhmästä käyttää ko. Palvelua päivittäin)

Käytetyimmät sosiaalisen median kanavat Suomessa 2023

Muutama huomio:

- Facebook (Messenger), Instagram (stories, Reels, kuvat) ja WhatsApp = META
- Google omistaa YouTuben

Käytetyimmät sosiaalisen median kanavat Suomessa 2023 viikottaiseen käyttöön perustuen. Lähde: DNA:n Digitaalinen elämä -tutkimus 2023. Visualisointi Ite wiki Oy

DNA:n Digitaalinen elämä -tutkimus vuodelta 2023

<https://www.itewiki.fi/blog/2024/03/kaytetyimmat-sosiaalisen-median-kanavat-suomessa-2024/>

Mitä some tarjoaa lapselle?

- Jo olemassa olevien ihmissuhteiden ylläpitämistä ja vahvistamista
- Täydentää ja rikastaa reaalielämän sosiaalista viestintää
- Yhteenkuuluvuutta, ryhmäytymistä ja erilaisten identiteettien testailua rakentamista
- Tietoa ajankohtaisista asioista ja innostavista sisällöistä
- Vertaistukea ja apua itselle haastaviin asioihin

Mikä somen käytössä korostuu?

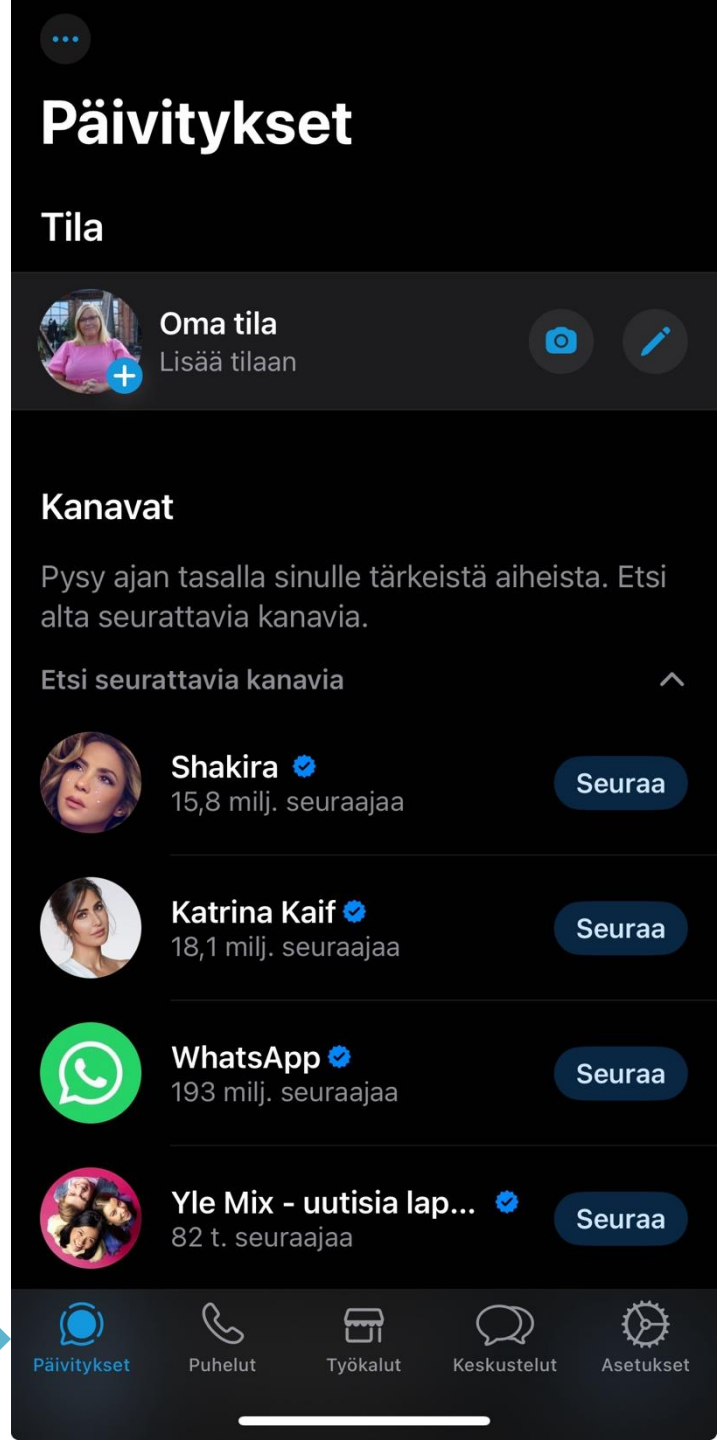
- Live: yhä reaaliaikaisempaa sisällöntuotantoa
- Paikantamispalvelut: entistä kohdennetumpaa viestintää ja tiedon välitystä, myös omasta sijainnista
- Pelillisuus: mukana myös somessa
- Visuaalisuus: runsaasti kuvilla ja videoilla viestimistä

WhatsApp –muuttuu sosiaalisen median kanavaksi

- Mahdollisuus seurata kanavia
- Lapsi voidaan kutsua seuraamaan erilaisia kanavia
- ”Oma tila” jaetaan ns. tarinoina vain niille, jotka ovat lapsen laitteen puhelinluettelossa

WhatsApp-kanavat ovat valinnainen, yksisuuntainen lähetysominaisuus WhatsAppissa, ja se on erillinen yksityisviestipalveluista. Kanavien avulla ihmiset voivat seurata heille tärkeiden ihmisten ja organisaatioiden lähettämiä tietoja. Kanavien ylläpitäjien on huomioitava seuraavat ohjeet (tämä ”Kanavien ohjeistus”), jotta päivitykset sopivat yleisölle. Kun käytät WhatsApp-kanavia, hyväksyt tämän Kanavien ohjeistuksen ja [WhatsApp-kanavien täydentävät käyttöehdot](https://www.whatsapp.com/legal/channels-guidelines?lang=fi_FI). Lähde: https://www.whatsapp.com/legal/channels-guidelines?lang=fi_FI

SOSIAALINEN MEDIA

Masentava sovellus

Yle loi tekoälyä hyödyntäen 13-vuotiaan tytön profiilin Tiktokiin ja testasi, millaista sisältöä kiinalainen videosovellus näyttää masentuneelle. Lopputulos yllätti asiantuntijan ja osoitti, ettei sovellus toimi kuten Tiktok on lupailut.

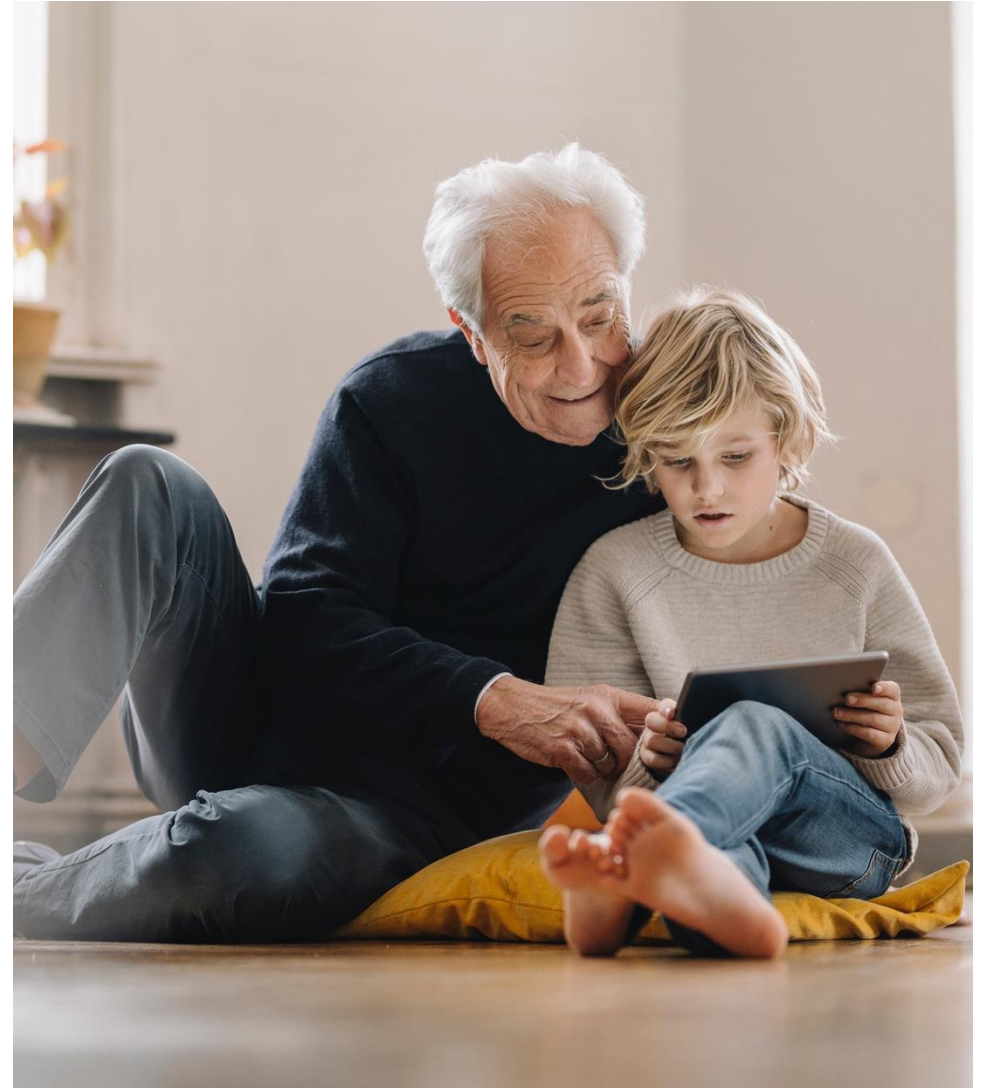
11.11.2023 8:00

13-vuotias **Ella** on viime aikoina tuntenut olonsa masentuneeksi ja

<https://yle.fi/a/74-20059318> -> Googlega: Yle TikTok Ella 13

Pelien ja erilaisten sovellusten lataaminen

- Mitä tietoja sovellus saa käyttää laitteesta
- Onko sovellus luotettava tai varmasti oikea
- Tarkista sovellus yhdessä lapsen kanssa ja seuraa mitä lapsi tekee sovelluksessa
- Käytä sovellusta lapsen kanssa, jotta tiedät mitä siellä tapahtuu

Kuvaohjelmien ja pelien ikäraajat kertovat haitallisista sisällöistä

IKÄRAJAT

Sallittu
kaikenikäisille

Elokuvat, televisio-ohjelmat ja digitaaliset pelit merkitään ikäraajalla ja sisältösymbolilla. Merkintä kertoo minkälaisien lapsille haitallisten sisältöjen vuoksi ohjelmalla on ikäraja.

Sallittu
yli 7-vuotiaille

Sallittu
yli 12-vuotiaille

Sallittu
yli 16-vuotiaille

Vain aikuisille

Sisältää
väkivaltaa

Sisältää
seksiä

Voi aiheuttaa
ahdistusta

Sisältää
päihteiden käyttöä

PELIEN IKÄRAJAT (PEGI)

3

7

12

16

18

Pelaavan lapsen tukena

Kohtuus pelaamisessa

- Ajankäyttö
- Elämänhallinta
- Nukkuminen ja unirytm

Pelaamisen pelisäännöt

- Millaisia pelejä pelataan
- Milloin ja kuinka kauan
- Ikäraajat
- Muun perheen huomioiminen
- Keskustelua pelaamisesta

Parempaa pelaamista

- Pelipiste ja ergonomia
- Säännölliset tauot
- Toisten pelaajien kunnioittaminen

Ota puheeksi, jos pelaaminen vaikuttaa kielteisesti

- Ihmissuhteisiin
- Opiskeluun
- Arjessa pärjäämiseen
- Uneen
- Terveysteen

Haitallisen pelaamisen tunnistaminen

- Pelien äärellä vietetään paljon aikaa, tauot unohtuvat
- Pelaamisen rajoittaminen tai pelaamattomuus aiheuttaa voimakkaita tunnereaktioita ja ärtyisyyttä
- Pelimaailman ulkopuoliset sosiaaliset suhteet tai muut harrastukset jäävät pois
- Velvollisuudet jäävät hoitamatta pelaamisen vuoksi
- Pelaaminen aiheuttaa poissaoloja tai vaikeuttaa koulukäyntiä
- Pelaaminen sekoittaa vuorokausirytmien, terveys rapistuu
- Pelaaminen huolettaa lasta itseään

Pelaaminen haltuun

- Muun toiminnan tarjoaminen, tauoissa tukeminen
- Sosiaalisten suhteiden ja taitojen vahvistaminen
- Peliajoista ja -rajoista huolehtiminen, aikataulujen tai ilmoitusten asettaminen avuksi
- Tietoisuus oman pelaamisen määrästä ja vaikutuksista
- Pelien toimintalogiikan hahmottaminen
- Ikärajojen huomioiminen
- Pelipäiväkirjan pitäminen

Tukena
digiaajan
haasteissa

Juttele ja tutustu lapsen tapoihin käyttää medioita

- Mitä lapsi tekee mieluiten netissä tai puhelimellaan?
- Millaisia pelejä hän pelaa?
- Mitkä sovellukset, peliyhteisöt ja sosiaalisen median palvelut ovat lapselle tärkeitä? Mitä niissä tehdään ja kenen kanssa?
- Millaisissa tilanteissa ja mihin tarkoituksiin hän käyttää mediaa mieluiten?
- Millaisista lähteistä lapsi saa ja etsii tietoa?
- Keitä lapsi seuraa netissä? Keiden tekemisistä hän on kiinnostunut?
- Missä asioissa vanhempi voisi tukea lapsen mediankäyttöä?

Ilkeilyä ja loukkaavaa kohtelua netissä

- Monimuotoinen ja usein monimutkainen ilmiö
- Voi liittyä kiusaamiseen muissa ympäristöissä
- Esimerkiksi ikävää ja ilkeää kommentointia, tietojen tai kuvien luvatta levittämistä, ulkopuolelle jättämistä, nöyryyttämistä ja uhkailua netin avulla
- Subjektivistä: osapuolet voivat kokea tilanteen eri tavoin omista näkökulmistaan
- Miten erottaa huumorin, väärinymmärryksen, välienselvittelyn, vallankäytön tai kiusaamisen?

Vastuullista kuvaamista, harkittua jakamista

- Mitä kannattaa jakaa itsestään ja muista tuntemattomille?
- Jokaisella oikeus yksityisyyteen, myös netissä
- Kuvan tai videon julkaisu ei saa loukata niissä esiintyvien yksityisyyttä tai kunniaa
- Kuvatekstillä ja asiayhteyden luomisella kuvasta voi tulla loukkaava

Varmin tapa on kysyä aina lupa toisen kuvan tai videon julkaisemiseen

VAARALLISET SOMETRENDIT

ILMOITA VAARALLISESTA SOMEHAASTEESTA

TYÖKALUJA VANHEMMILLE

FI / EN

<https://vaarallisetsomehaasteet.mll.fi>

TUNNISTA SOMEN
VAARAT ENNEN LASTASI

#VAARALLISETSOMEHAASTEET

MANNERHEIMIN
LASTENSUOJELULIITTO

Yhteenveto: 10 vinkkiä digiajan vanhemmalle

1. Tutustu lapsen tapoihin käyttää digimedioita. Tiedosta hyötyjä ja riskejä eri näkökulmista. Keskustele avoimesti ja kiinnostuneesti.
2. Innosta monipuoliseen mediankäyttöön ja mahdollista mediataitojen harjoittelua. Missä oma lapsi kaipaa tukea?
3. Luokaa mediankäytön säännöt ja sopimukset yhdessä.
4. Huolehdi tasapainoisesta arjesta: kohtuullista mediankäyttöä., riittävää unta, liikettä, kasvokkaisia kohtaamisia ja myös mediavapaita hetkiä.

5. Auta ja ole tukena mahdollisissa ikävissä tilanteissa. Luo ja ylläpidä keskusteluyhteyttä myös mediaan liittyvissä asioissa.
6. Rohkaise reiluun, asialliseen ja kunnioittavaan vuorovaikutukseen myös netissä.
7. Kokeilkaa ja iloitkaa digimedioista yhdessä: pelatkaa, lukekaa, tutkikaa sivustoja ja sovelluksia, jotka tuovat hyvää fiilistä
8. Muista, että olet esimerkki myös mediankäytössä.
9. Jaa kokemuksia ja keskustele muiden vanhempien ja nuoren elämässä olevien aikuisten kanssa.
10. Opi ja iloitse lapsen ajatuksista ja osaamisesta.

Teidän toiveita keskustelulle

- Miten voitaisi vahvistaa vanhempien välistä yhteistyötä? Ryhmäpaine.
- Ruutuajan hallintaan sovelluksia.
- Koulun laitteet ja niiden rajoitukset.
- Tietoa sovelluksista.
- Murrosikä ja ruutuajat.

Tukea ja tietoa vanhemmille

Anonyymia ja luottamuksellista tukea vanhemmalle. Vanhempainpuhelin p. 0800 92277 ja chat auki viitenä päivänä viikossa

www.vanhempainnetti.fi,
www.mll.fi/lapsetjamedia,
www.mll.fi/nuorisoneuvola

"Mä en enää tiedä, mitä tekisin tuon teinin kanssa. Ei se kuuntele mitään, mitä sille puhun. Meneeköhän tämäkin ilta riitelyksi.."

"Kiitos että kuuntelit. En ole koskaan ennen uskaltanut kertoa kenellekään, miten raskaalta tämä vanhemmuus minusta välillä tuntuu."

Tukea ja tietoa lapsille ja nuorille

Anonyymia, luottamuksellista
tukea vuoden jokaisena päivänä

Tietoa ja keskusteluja:
www.nuortennetti.fi

*"Me luetaan just
bilsankokeeseen.
Haluutko kuulla mitä
tähän koealueeseen
kuuluu?"*

*"No tää kiusaaminen on
jatkonu jostain tokalta
luokalta. Viimesin oli, että
musta otettiin salaa kuvia ja
laitettiin luokan watsappiin."*

*"On jotenki tosi
vaikee olla. Tuntuu et
ketään ei vois
vähempää kiinnostaa
oonko ees elossa"*

**Soita
116 111.
Chattaa
nuortennetti.fi**

Tilaa Ruutujen lumo-
uutiskirje:

mll.fi/ruutujenlumo

MEDIAKASVATUS

Lapsi ja media

7 vinkkiä digiajan kasvattajalle

LAPSET ENSIN

MEDIAKASVATUS

Nuori ja media

7 vinkkiä digiajan kasvattajalle

Lapset ensin

Ajatuksia, kysymyksiä?

Annathan palautetta!

Siirry puhelimellasi osoitteeseen:
www.mll.fi/koppa

Kouluttajan numero: 174

Kiitos!